

บทที่ 3

จิตวิทยาวัยรุ่น

1. จิตวิทยากลุ่มพฤติกรรม

จอห์น บี วัตสัน (ค.ศ. 1878 - ค.ศ. 1968) นักจิตวิทยาชาวสหรัฐ ผู้มีชื่อเสียง เป็นผู้บุกเบิกการศึกษาจิตวิทยาให้เป็นศาสตร์ยิ่งขึ้น โดยเน้นว่าจิตวิทยาต้องมุ่งเฉพาะการสังเกต พฤติกรรมของอินทรีย์ที่ปรากฏออกมาภายนอก ซึ่งคนอื่น ๆ สามารถตรวจสอบทดลอง หรือทำซ้ำ ๆ ได้ เพื่อให้มีความเป็นปรนัยและเชื่อถือได้ (อบรม ลินภิวาล 2519: 64) วัตสันได้รับอิทธิพลจากการศึกษาของพาลอฟ และจากการศึกษาทดลองเกี่ยวกับสัตว์ด้วยตัวของวัตสันเอง จากผลการศึกษาดังกล่าวเห็นว่า พฤติกรรมของอินทรีย์นั้นเกิดจากการถูกวางเงื่อนไขให้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เช่น สุนัขหลั่งน้ำลายตอบสนองต่ออาหาร (สิ่งเร้า และพฤติกรรมนี้สามารถสังเกตได้อย่างเป็นปรนัย โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้ถูกสังเกตรายงานจากการวิเคราะห์ความรู้สึก (ประสาร ทิพย์ธารา 2533: 13) พฤติกรรม (Behavior) คือ อาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้ อาจจะสังเกตด้วยตาหรือใช้เครื่องมืออื่น ๆ ก็ได้ (ประสาร ทิพย์ธารา 2533: 11)

แนวคิดสำคัญของจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมมี 3 ประการ (W.W.Norton 1970: 2) คือ

ก. พฤติกรรมที่ปรากฏขึ้นล้วนเป็นผลจากการเรียนรู้ โดยที่อินทรีย์ถูกวางเงื่อนไขให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากขึ้น การตอบสนองนี้อาจเกิดจากกลไกของสรีระ เช่น ต่อมต่าง ๆ ประสาท หรือกล้ามเนื้อ เป็นต้น และพฤติกรรมที่สลับซับซ้อนของอินทรีย์นั้น เป็นผลรวมของปฏิกิริยาตอบสนองย่อย ๆ ที่เชื่อมโยงกันในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีผู้เรียกจิตวิทยากลุ่มนี้อีกอย่างว่า

ข. การศึกษาเน้นถึงพฤติกรรมที่เป็นผลจากการเรียนรู้ มากกว่าเรื่องของสัญชาตญาณ หรือคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด จากการทดลองโดยใช้การวางเงื่อนไขกับเด็ก เพื่อให้พฤติกรรมอันเป็นผลจากการเรียนรู้ไปในทางที่ผู้ทดลองปรารถนา วัตสันเชื่อว่า เรา

สามารถใช้วิธีฝึกฝนอบรมที่เหมาะสม เพื่อฝึกเด็กทารกให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาตามที่เราต้องการได้

ค. มุ่งศึกษาพฤติกรรมของสัตว์เป็นส่วนใหญ่ เพราะเห็นว่า เราสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ได้จากการศึกษาจากพฤติกรรมของสัตว์ เพราะพฤติกรรมของคนและสัตว์ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเรื่องการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระตุ้น

โดยสรุป กลุ่มพฤติกรรมได้ป็นพื้นฐานให้แก่จิตวิทยาแนวใหม่ ซึ่งมีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นด้วย วิธีการที่มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและทดสอบได้เป็นประการสำคัญ

สรุป

จิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมมีวัตถุประสงค์คือ การศึกษาพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้และมนุษย์จะแสดงพฤติกรรมใดออกมาเพราะมีสิ่งเร้า (Stimulus) สิ่งเร้าแยกได้เป็น 2 ประเภทคือ สิ่งเร้าภายนอกร่างกายและสิ่งเร้าภายในร่างกาย เมื่อร่างกายถูกเร้าด้วยสิ่งเร้าก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นการตอบสนอง (Response) (ประสาร ทิพย์ธารา 2533: 13)

2. ความหมายและประเภทของวัยรุ่น

เฮิร์ลลอต (Hurlock) ได้อธิบายคำ "วัยรุ่น" ว่าตรงกับคำ "Adolescence" ในภาษาอังกฤษ มีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า "Adolescere" ซึ่งมีความหมายว่า เจริญเติบโตไปสู่วุฒิภาวะ (Maturity) (Elizabeth B. Hurlock 1974: 391) การที่เด็กจะบรรลุถึงขั้นวุฒิภาวะนี้ไม่ใช่จะเจริญแต่ทางร่างกายเท่านั้น แต่จะต้องมีความเจริญทางจิตใจด้วย กล่าวคือ จะต้องมีการพัฒนาการพร้อมกันทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (จิราภรณ์ อารยะรังษภัญญ์ 2527 - 2531: 70)

2.1 ความหมาย

วัยรุ่นคือ วัยที่สิ้นสุดความเป็นเด็ก เป็นวัยที่เชื่อมต่อกับวัยผู้ใหญ่ ไม่มีกำหนดแน่นอนว่าเริ่มต้นหรือสิ้นสุดของวัยเมื่อใด แต่กำหนดจากความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและรูปร่างเป็นสิ่งสำคัญ หากจะกำหนดให้แน่นอนว่าเริ่มเมื่อใด จะกำหนดจากการที่เด็กหญิงเริ่มมี

ประจำเดือน (Menstruation) สำหรับเด็กชายเริ่มมีอสุจิ (Sperm) ตามปกติแล้วเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นก่อนเด็กชายประมาณ 1-2 ปี แต่ก็ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน ความเจริญตลอดจนถึงความเปลี่ยนแปลงในระหว่างวัยรุ่นบางคนก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว บางคนก็เป็นไปอย่างช้า ๆ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น อาหาร ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม โดยปกติแล้วอายุของวัยรุ่นจะอยู่ระหว่าง 12-21 ปี (สุชา จันทน์เอม 2529: 2) นักจิตวิทยาที่ศึกษาพัฒนาการของวัยรุ่นยอมรับว่า วัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญมาก วัยรุ่นเป็นวัยพายุบุแคม (Storm Strees) เจ้าคิดเจ้าแค้น ตัดสินใจรวดเร็วและรุนแรง (ประหยัด ทองมาก 2527: 22) เป็นวัยวิกฤตการณ์ (Critical Period) (สุชา จันทน์เอม 2529: 1) เนื่องจากวัยนี้เป็นวัยแห่งการเสริมสร้างสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ และสามารถแบ่งอายุวัยรุ่นได้ดังนี้

1. วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 12-15 ปี
2. วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ 15-18 ปี
3. วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ 18-21 ปี (สุชา

จันทน์เอม 2529: 3) วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงเวลาเรียน เรียนแบบ ทดลองบทบาท เป็นระยะที่เด็กเริ่มเติบโตเป็นผู้ใหญ่ พัฒนาการช่วงวัยรุ่นเป็นเรื่องน่าสนใจ น่าศึกษา ค้นคว้า เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต

2.2 ประเภทของวัยรุ่น

1. วัยรุ่นเกเร สาเหตุเนื่องมาจาก
 - วัยรุ่นมีสัญชาตญาณในการต่อสู้รุนแรง มีลักษณะนิสัยเลือดร้อน อารมณ์ของวัยรุ่นหวั่นไหวง่าย หากมีเรื่องสะเทือนอารมณ์แม้เพียงเล็กน้อย จะแสดงอาการเอะอะโวยวาย แสดงพฤติกรรมในทางเป็นบุคคลอันธพาล
 - ความต้องการโอ้อวด เพราะเชื่อว่าตนเองดีกว่าเหนือกว่าคนอื่น เมื่อมีบุคคลอื่นแสดงความสามารถเหนือกว่า จะแสดงพฤติกรรมพาลเกเร หากกระทำบ่อยครั้งจะทำให้เกิดความเคยชินกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวได้
 - พ่อแม่ผู้ปกครองตามใจและเข้าข้าง ทำให้เด็กวัยรุ่นเกิดความเคยชินและได้ใจ และอาจกระทำผิดเรื่อย ๆ
 - วัยรุ่นที่คบเพื่อนเกเร

2. วัยรุ่นที่ไม่มีระเบียบวินัย สาเหตุเนื่องมาจาก

- วัยรุ่นให้ความสนใจในตนเองมากเกินไป
- ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความรู้เป็นเหตุให้วัยรุ่นกระทำความผิด
- ต้องการให้บุคคลอื่นสนใจตนเอง จึงได้แสดงออกด้วยการกระทำสิ่ง

ต่าง ๆ ให้เป็นจุดเด่น โดยไม่คำนึงว่า การกระทำนั้นจะถูกหรือผิด

3. ดื้อ ข้างพูด สาเหตุเนื่องมาจาก

- วัยรุ่นที่เฟื่องพันวัยเด็ก บางคนเป็นเด็กฉลาด รอบรู้มาก ทำให้เด็กพูดมาก และเกิดความอยากรู้อยากเห็นสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดการค้นคว้า เพื่อสนองต่อความสนใจของตน บางครั้งทำให้ผู้ใหญ่มองว่า เป็นความซุกซน

- วัยรุ่นถูกขัดขวางการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยฉับพลัน ทำให้เกิดความไม่พอใจและพยายามทำต่อไป

- วัยรุ่นอยากลองดีหรือต้องการเอาชนะ คนเราหากมีความเชื่อมั่นในตัวเองมาก บางครั้งหากใครสบประมาทก็เกิดความต้องการเอาชนะ ความตั้งใจและความพยายามนั้น บางครั้งผู้ที่ไม่เข้าใจเห็นว่า คือลักษณะของเด็กดีดื้อวัน

4. วัยรุ่นเกียจคร้าน สาเหตุเนื่องมาจาก

- วัยรุ่นมีร่างกายไม่สมบูรณ์ สุขภาพไม่ดี
- วัยรุ่นไม่ฉลาด มองสิ่งใดเป็นเรื่องยาก จึงไม่อยากทำสิ่งใด
- วัยรุ่นบางคนฉลาด ดั่งนั้นงานที่ทำหรือได้รับมอบหมายควรเหมาะสมกับสติปัญญา หากง่ายเกินไปจะไม่อยากทำ เพราะคิดว่าเสียเวลา
- สิ่งแวดล้อมไม่ดี เช่น พ่อแม่ที่ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจทำงาน หรือบางครั้งทะเลาะ ทุบตี ต่ำกัน วัยรุ่นจึงถือเอาเป็นแบบอย่าง เช่น หนีโรงเรียน ไปเที่ยว หรือไม่ทำการบ้าน เป็นต้น

5. วัยรุ่นที่มีความวิตกกังวล หวาดหวั่น สาเหตุเนื่องมาจาก

- มีเหตุมากระทบกระเทือนอารมณ์
- วัยรุ่นเป็นโรคประสาท เกิดขึ้นจากจิตใจอ่อนแอ ไม่สามารถที่จะทนต่อความคับแค้นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ มีความท้อแท้ทางร่างกายและจิตใจจนหาความสมดุลไม่ได้ ทำให้วิตกกังวล

6. วัยรุ่นที่กระทำผิดในทางอาญาหรือก่ออาชญากรรม สาเหตุเนื่องมาจาก

- ความยากจน

- ขาดการควบคุมและเอาใจใส่จากทางครอบครัว
- ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง
- ไม่ได้รับการพักผ่อนหย่อนใจ
- ไม่สามารถทำตัวเข้ากับเพื่อน ครู และผู้ปกครองได้
- คบเพื่อนเกเร
- หลงระเริง เพื่อฝันกับชีวิตที่สนุกสนาน เป็นต้น

3. พฤติกรรมวัยรุ่น

พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมที่มนุษย์แสดงออกทั้งหมด สามารถสังเกตและมองเห็นได้ อาจเห็นได้ง่าย เช่น การเดิน และสิ่งที่มองเห็นได้ยากหรือมองไม่เห็น เช่น การจำ การฟัง (สุชา จันทน์เอม 2529: 85)

การแสดงออกของพฤติกรรมทุกชนิดนั้น ผู้แสดงออกมีจุดมุ่งหมายที่จะไปให้ถึง สำหรับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกนั้น หากเป็นพฤติกรรมที่ปกติคือ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ขัดกับสังคม และวัยรุ่นสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมต่าง ๆ ได้ ย่อมไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าเป็นพฤติกรรมที่ผิดปกติคือพฤติกรรมที่แสดงออกนั้น ทำให้วัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเป็นสุข และเป็น การขัดต่อสังคม ย่อมทำให้เกิดปัญหา จึงจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเอาใจใส่ (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ โภธาราม 2527: 136)

1. พฤติกรรมก้าวร้าว วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะแสดงออกดังนี้
 - มีอารมณ์ขุ่นเคือง โกรธ หน้าบึ้ง และแสดงความไม่พอใจบ่อย
 - ชอบต่อสู้ ทุบตี และรังแกคนอื่น
 - ชอบต่อต้าน ได้แฉ่ง และแก้ตัวว่าตนเองถูกเสมอ
 - ชอบก่อเรื่องทะเลาะวิวาท และทำความยุ่งยากให้คนอื่น
 - ชอบด่าทอ ดิเตียน และกล่าวโทษผู้อื่น
 - ชอบตักถูกเหยียดหยามผู้อื่น และใช้คำไม่สุภาพ
 - ทำลายสิ่งของที่เป็นของส่วนตัว ของผู้อื่น หรือของส่วนรวม
 - พุดจาอวดดีไม่เกรงใจใคร ไม่แสดงความเคารพต่อผู้ใหญ่
 - ชอบพูดปด และขโมย

- ชอบทำลายความสงบของห้องเรียน ก่อความวุ่นวายของครู
- มีความสนใจเป็นช่วงสั้น ๆ
- มีความอาฆาตพยาบาท ชอบเอาชนะ
- ไม่ชอบครู ไม่ชอบโรงเรียน ไม่ชอบผู้มีอำนาจ

2. พฤติกรรมทางบุคลิกภาพผิดปกติ จะแสดงออกดังนี้

- มีความไม่พอใจในตนเองและสิ่งที่มีอยู่
- มีนิสัยฉ้อฉลริษยา
- ชอบทำหน้าบึ้งตึง แสดงอาการโกรธและกระแทกกระทั้น
- ไม่ยอมรับการพ่ายแพ้ในการแข่งขันต่าง ๆ
- ไม่มีอารมณ์ขัน ไม่มีอารมณ์สนุก
- ชอบใช้กำลังในการต่อสู้ และข่มขู่ผู้อื่น
- ชอบก้าวร้าว เอาชนะด้วยกำลังมากกว่าจะเอาชนะกันด้วยเหตุผล
- ชอบอวดดี ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อสิ่งต่าง ๆ น้อยมาก
- ทำตนไม่แยแสหรือไม่เอาใจใส่บุคคลอื่นหรือสิ่งอื่นใด
- ชอบที่จะรับทำงานอย่างยี่ง แต่ทำแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ
- ไม่ชอบนั่งในที่ของตนเองแต่แย่งที่นั่งของคนอื่น และชอบเดินวุ่นวาย
- ชอบเอาเปรียบผู้อื่น บางครั้งแย่งเอาของผู้อื่นไปแล้ว แต่นำไปโยนทิ้ง
- ชอบมีปัญหากับเพื่อน ๆ เสมอ
- ไม่ชอบโรงเรียน และหนีโรงเรียน

3. พฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่ซื่อสัตย์ จะแสดงออกดังนี้

- ชอบขโมย แม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่ใช่ที่ต้องการของตนเลย
- ชอบหยิบฉวยของผู้อื่นมาเป็นของตนโดยเจ้าของไม่อนุญาต บางครั้งตนเอง

ก็มีของสิ่งนั้นอยู่แล้วและไม่เคยใช้ประโยชน์

- พูตปด เมื่อถูกจับได้ ส่วนมากไม่ยอมรับผิดและบ่ายความผิดให้กับผู้อื่น
- ชอบทำการทุจริต เช่น ทุจริตในการสอบ ทุจริตในการเล่นเกมส์
- ชอบสร้างสถานการณ์ มีความพอใจเมื่อมีคนหลงเชื่อ
- ไม่มีความรับผิดชอบ
- ไม่ตรงต่อเวลา

- ชอบแก้งคนอื่น
 - ไม่มีความไว้วางใจผู้อื่น
4. พฤติกรรมเกรงกลัวจะแสดงออกดังนี้
- เป็นต้นเหตุของความไม่สงบ และทำให้ผู้อื่นวุ่นวายได้รับการตำหนิด้วย
 - ชอบแก้งและรังแกผู้อื่น ทำให้เขาเจ็บกายและเจ็บใจ
 - รังแกหรือทรมาณสัตว์ หรือชอบฆ่าสัตว์
 - มีความอดทนน้อย มีนิสัยชอบชมผู้อื่น
 - มีความเชื่อมั่นในตนเองมาก และคิดว่าตนเองต้องถูกต้องเสมอ
 - ต้องการเป็นจุดเด่น แม้จะด้วยการถูกลองโทษ
 - อิจฉาริษยา เกียดคนที่เด่นกว่าตน
 - อารมณ์รุนแรง
 - นุดเสียงดัง ซิ่งซัง และแสดงท่าทางประกอบคำพูด
 - ไม่สามารถเก็บความรู้สึกของตนเองได้ แสดงออกทันทีโดยไม่คำนึงถึง

กาลเทศะ

- แสดงการต่อต้านหรือเกลียดชังผู้รักษาระเบียบกฎหมาย
- โหดร้าย ผูกพยาบาท ชอบทำร้ายผู้อื่น
- ชอบทำตัวเป็นหัวโจก ไม่ชอบทำตามผู้อื่น
- ชอบทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น
- ชอบใช้กำลังต่อสู้ในทางก้าวร้าว
- อาฆาตพยาบาท

พฤติกรรมเกรง อาจเกิดได้กับเด็กในครอบครัวที่มีฐานะต่าง ๆ ทั้งฐานะดีและฐานะยากจน วัยรุ่นบางคนหนีโรงเรียน เกรง ก็เพียงไปสนุกแต่หากไม่ได้รับการแก้ไข วัยรุ่นก็อาจไปสร้างปัญหาอย่างอื่น เช่น ดิตยาเสพติด ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ควรเอาใจใส่ และช่วยกันแก้ไข

5. พฤติกรรมที่ต่อต้านสังคม จะแสดงออกดังนี้
- ชอบฝ่าฝืน ชัดขึ้น เมื่อถูกห้าม
 - ชอบโต้เถียง โต้แย้ง
 - ทำอะไรตามใจตนเอง
 - แสดงความไม่สนใจต่อระเบียบ ข้อบังคับ ไม่ชอบทำตามคำสั่ง

- ฝ่าฝืนกฎ
- มีท่าทางไม่สุภาพ อวดดี อวดเก่ง
- ชอบพูดสอดแทรก มีความอดทนน้อย ชอบชมผู้อื่น
- เชื้อมั่นในความคิดของตนมาก และคิดว่าจะต้องถูกต้องเสมอ
- ต้องการเป็นจุดเด่น
- อิจฉาริษยา เกียดคนที่เด่นกว่าตน
- อารมณ์รุนแรง
- ไม่สามารถเก็บความรู้สึกของตน แสดงออกโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ บุคคล
- แสดงการต่อต้าน หรือเกลียดชังผู้รักษากฎหมาย เช่น ครู ตำรวจ
- โหดร้าย ผูกพยาบาท ชอบทำร้ายผู้อื่น
- ทำตัวเป็นผู้นำ ไม่ชอบทำตามผู้อื่น

6. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ทำสิ่งใดเกินขอบเขต เพราะเด็กขาดความยั้งคิด รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือมีอารมณ์วู่วาม ซึ่งเป็นเครื่องหมายของการไม่บรรลุวุฒิภาวะทางอารมณ์

7. พฤติกรรมที่ชอบแสดงออกมาเหมือนผู้ใหญ่ จะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ จะแสดงออกดังนี้

- รักความถูกต้อง ยุติธรรม เด็กวัยรุ่นถือว่าความยุติธรรมเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นผู้ใหญ่
- ช่วยเหลือบุคคลอื่น
- เชื้อมั่นในตนเอง
- เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น
- ใช้สติปัญญาตัดสินใจมากกว่าใช้อารมณ์

8. พฤติกรรมที่แสดงความสนใจเกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา จะแสดงออกดังนี้

- แสดงความศรัทธาในศาสนา
- ศึกษาคำสั่งสอนและเข้าใจในคำสั่งสอนนั้น

วัยรุ่นที่ศรัทธาต่อปรัชญา ศาสนา และเข้าใจถึงคำสั่งสอนในศาสนา จะทำให้เกิดสติปัญญา คิดหาเหตุผลว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ และทำให้เกิดความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินใจเลือกในสิ่งที่เห็นว่าสมควรได้ (สุชา จันทน์เอม 2529: 70)

9. พฤติกรรมทางเพศ จะแสดงออกดังนี้
 - สนใจในรูปร่างกายเป็นพิเศษ เช่น สนใจความองอาจ ความสวยงาม
 - แสดงท่าที่สนใจเพศตรงข้าม
 - พิถีพิถันในการแต่งกาย
10. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความเคารพ ยำเกรงผู้ใหญ่ แสดงออกดังนี้
 - อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่
 - เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่
 - เคารพยำเกรงผู้ใหญ่
 - สนทนาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ
11. พฤติกรรมที่ตั้งใจศึกษา จะแสดงออกดังนี้
 - แสดงออกถึงความสนใจในสิ่งรอบตัว
 - ชยัน ตั้งใจเรียน
 - ประพฤติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่
 - อยู่ในระเบียบวินัย
12. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง จะแสดงออกดังนี้
 - เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม
 - ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
 - มีความมั่นใจในตนเอง
13. พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความร่าเริงแจ่มใส จะแสดงออกดังนี้
 - เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
 - ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
 - ร่าเริงแจ่มใส

สาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

ในการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมวัยรุ่นนั้น ควรที่จะพิจารณาองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง เช่น การอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัว สังคมโรงเรียน เป็นต้น และยังคงควรพิจารณาถึง

1. พฤติกรรมทุกชนิดต้องมีสาเหตุ
2. พฤติกรรมที่เหมือนกันอาจมาจากสาเหตุที่แตกต่างกัน
3. พฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่จำเป็นจะต้องเกิดมาจากสาเหตุแต่เพียงอย่าง

เดียว แต่อาจจะเกิดมาจากสาเหตุหลายอย่างก็ได้ (สุชา จันทน์เอม 2529: 85)

พฤติกรรมของวัยรุ่นย่อมมีความสัมพันธ์กับความเจริญเติบโต ความเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจ ตลอดถึงความต้องการของวัยรุ่น นอกจากนั้นขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม ก็มีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ สิ่งประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นก็คือ พ่อแม่ พี่น้อง ครู เพื่อน เป็นต้น ดังนั้นในการศึกษาสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมของวัยรุ่น จะพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญคือ

1. เกิดจากตัวเด็กเอง

1.1 สภาพทางร่างกาย

- โรคประจำตัว ร่างกายไม่แข็งแรง ป่วยไข้บ่อย ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องไปถึงอารมณ์ สังคม สติปัญญา ทำให้เกิดอุปสรรคต่าง ๆ เช่น อุปสรรคในการเรียน ในการเข้าสังคม จึงทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว

- ความพิการ หรือความบกพร่องของบุคลิภาพ เช่น การไม่สมบูรณ์ประกอบ มือเท้า หรือ อวัยวะบางส่วนแปลกไปจากบุคคลอื่น ทำให้เกิดปมด้อย และสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ ปัญหาที่เกิดจากความพิการที่เป็นปมด้อยเป็นเรื่องของอารมณ์บุคคล

1.2 สภาพส่วนตัว

- อาหาร การขาดอาหารคือ ได้รับอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกายที่กำลังเจริญเติบโต ทำให้อารมณ์หงุดหงิด

- การทำตามใจตนเอง เป็นเพราะขาดความมั่นคงทางอารมณ์ หรือแสดงให้เพื่อให้เพื่อน ๆ ชอบ

- การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เป็นเพราะขาดความสามารถ หรือไม่บรรลุวุฒิภาวะ เช่น ทำอะไรซ้ำ ขาดความรอบไว หรือพอใจในการกระทำเพื่อความสนุก

- การเลียนแบบ หรือเอาอย่างความประพฤติไม่ดี

- การเก็บตัว ซึ่งเป็นรากฐานของการเข้ากับใครไม่ได้

- ความกดดันและผิดปกติของอารมณ์เพศ บางครอบครัวพยายามกดดันเด็กไม่ให้ติดต่อเพศตรงข้าม ย้ำให้เด็กเห็นว่า การคบหากับเพศตรงข้ามเป็นเรื่องน่าละอาย ทำให้วัยรุ่นเกิดความเก็บกด เมื่ออยู่ห่างผู้ใหญ่จึงแสดงออกโดยปราศจากการยับยั้ง วัยรุ่นบางคนมีปมด้อย ไม่กล้าคบกับใคร เมื่ออยู่ในสถานที่ เวลา ที่สังสรรค์อาจก่อคดีได้ หรืออาจปล่อยตัว

· ปล่อยใจ

2. สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

2.1 สภาพของครอบครัว

- สภาพของครอบครัวยุ่งเหยิง (Disturbed Family) พ่อแม่ไม่ปรองดองกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน
- ครอบครัวแตกแยก (Broken Home) พ่อแม่แยกทางกัน เด็กไม่อาจหาที่ยึดเป็นแบบแผนได้
- ความบีบคั้น พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแล เด็กว่าห่วย ขาดหลักยึดในการเอาเป็นแบบฉบับ
- ครอบครัวยากจน ทำให้เกิดความอิจฉาริษยาคนที่มั่งมีฐานะดีกว่า เช่น พฤติกรรมลักขโมย เป็นต้น เด็กอาจเกิดปมด้อยในการคบเพื่อน กลัวเพื่อนรังเกียจ ทำให้ขาดความมั่นใจในตนเอง เก็บตัว
- พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน จะมีผลกระทบกระเทือนต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ทำให้เกิดการเปรียบเทียบ น้อยใจ หลบหนี ออกจากบ้าน
- การเข้มงวดของพ่อแม่ ทำให้วัยรุ่นขาดความเชื่อมั่น เก็บกด เช่น วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว เป็นต้น
- ครอบครัวที่ไม่ยอมรับเด็กเป็นลูก จะพบในกรณีที่พ่อแม่ยังไม่พร้อมที่จะมีลูก วัยรุ่นจะแสดงออกในลักษณะซึม เหงา ว่าห่วย ไม่เป็นมิตรกับใคร ตื้อ หากพ่อแม่ไม่เข้าใจก็จะดุด่า เข็ญ จึงทำให้เด็กเกิดความแค้น และทำให้เกิดพฤติกรรมเช่น ลักขโมย ติดยาเสพติด อันธพาล เป็นต้น

2.2 สภาพแวดล้อมที่ได้รับ เช่น สภาพที่ตั้งของบ้าน โรงเรียน หากอยู่ใกล้กับแหล่งเสื่อมโทรม อาจจะเป็นสาเหตุในการชักนำเด็กไปในทางเสื่อมเสีย

2.3 เพื่อน การทำตามค่านิยมกลุ่มในทางที่ผิด จะเป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำผิดได้มาก เพราะเด็กวัยรุ่นต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

2.4 สื่อมวลชน หนังสือต่าง ๆ ที่จำหน่ายมากมายไม่ได้รับการควบคุมอย่างจริงจัง ภาพยนตร์ เพลง มีสิ่งยั่วยุ ชักนำไปในทางที่ไม่เหมาะสม มีอิทธิพลสูง

2.5 โรงเรียน ครูที่ต้องดูแลลูกศิษย์จำนวนมาก จึงทำให้การดูแลเอาใจใส่เด็กวัยรุ่นมีน้อยและไม่ทั่วถึง นอกจากนี้บางครั้งครูก็มีอคติกับเด็กเช่นกัน

4. ความต้องการของวัยรุ่น

มนุษย์มีความต้องการตามธรรมชาติ ความต้องการเป็นส่วนสำคัญต่อการกระทำของบุคคล การที่บุคคลใดมีพฤติกรรมแบบใดนั้น ย่อมมีสาเหตุจากความต้องการเป็นมูลเหตุสำคัญ และการกระทำก็เป็นผลของความต้องการ ทางจิตวิทยาถือว่า "ความต้องการ (Need) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต" (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม 2527: 121) หากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง จะทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น เด็กที่ขาดความรักจากพ่อแม่จะมีอารมณ์หงุดหงิด ไม่พอใจตนเอง และไม่พอใจสิ่งแวดล้อม ต้องแสวงหาความรักความอบอุ่น ความสนใจจากบุคคลอื่น สำหรับความต้องการของมนุษย์นั้น นักจิตวิทยาสรุปว่า ความต้องการแยกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการที่เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับชีวิต

2. ความต้องการทางจิตใจ (Psychological Needs) บางคนเรียกว่า ความต้องการทางอารมณ์ (Emotional Needs) ความต้องการประเภทนี้เป็นผลจากการพัฒนาความคิดหรือเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ (Learning Behavior) ความต้องการประเภทนี้ได้แก่ ความต้องการลาภ ยศ ชื่อเสียง ต้องการความรัก (Love) ความมั่นคงปลอดภัย (Security) การยกย่องนับถือ (Recognition) ความต้องการเป็นอิสระ (Freedom)

3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) ความต้องการลักษณะนี้จะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่ความแตกต่างในแต่ละบุคคลที่มีความคิดของตนเอง มีบุคลิกและความเชื่อมั่น และรวมไปถึงลักษณะของโครงสร้างทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความคิด ความต้องการ นอกจากนั้นความต้องการทางสังคมยังแตกต่างกันตามวัยและเพศ เช่น วัยรุ่นต้องการความยอมรับนับถือ ต้องการความรัก เป็นต้น (ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม 2527 : 121 - 122)

ความต้องการของวัยรุ่น

วัยรุ่นมีความต้องการพื้นฐานคือ ความต้องการทางร่างกายเหมือนกับวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ แต่ความต้องการทางใจ ทางอารมณ์ และสังคม จะแตกต่างจากความต้องการของเด็กและผู้ใหญ่ ความต้องการของวัยรุ่นที่สำคัญมีดังนี้

1. ความต้องการความรัก วัยรุ่นต้องการความรักทั้งในฐานะเป็นผู้ให้และผู้รับ คือ ความต้องการมีคนอื่นเป็นที่รัก และต้องการให้ตนเองเป็นที่รักของคนอื่นด้วย วัยรุ่นที่ขาดความรัก เช่น วัยรุ่นที่พ่อแม่หย่าร้างกัน วัยรุ่นเหล่านี้จะเกิดความพิการทางจิตเป็นปมด้อย
2. ความต้องการตำแหน่งทางสังคม เป็นความต้องการอันสูงสุดของวัยรุ่น วัยรุ่นต้องการเป็นคนสำคัญ ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนฝูง วัยรุ่นพยายามทำตนให้เป็นผู้ใหญ่ หรือทำท่าทางให้เหมือนผู้ใหญ่ วัยรุ่นพยายามเรียกร้องความสนใจจากครูและผู้ปกครอง แต่การยอมรับของผู้ใหญ่ก็ยังมีค่าสำคัญน้อยกว่าการที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนฝูง วัยรุ่นบางคนจึงเกิดปัญหาว่า จะเป็นคนดีในสายตาเพื่อนหรือเป็นคนดีในสายตาของผู้ใหญ่
3. ความต้องการอิสระ วัยรุ่นต้องการได้รับโอกาสในการแก้ปัญหาการทำงานและตัดสินใจปัญหาด้วยตนเอง
4. ความต้องการในปรัชญาชีวิตที่น่าพอใจ เด็กเล็กมักจะถามอะไรต่ออะไรรุ่นวาย แต่วัยรุ่นจะเลิกถามเปะปะ แต่จะถามเรื่องที่ตนอยากรู้อย่างมีเหตุผล โรงเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมให้วัยรุ่นได้สร้างปรัชญาชีวิตที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพสังคม
5. ความต้องการทางเพศ วัยรุ่นจะมีความตื่นตัวในเรื่องนี้มาก หากไม่ได้รับการศึกษาอย่างถูกวิธี วัยรุ่นก็จะพยายามหาความรู้เอาเองจากหนังสือ ภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นวิธีที่อันตรายต่อวัยรุ่นมาก
 การให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเพศ เป็นการปลูกฝังทัศนคติและความคิดที่ถูกต้องแก่วัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นได้รู้จักดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง มีความสงบสุขในชีวิตครอบครัวและสังคม
6. ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือ ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือนั้น จะมีผลไปถึงความนิยมนับถือวีรบุรุษ โดยวัยรุ่นมักจะมีวีรบุรุษประจำใจ และจะพยายามยึดถือและปฏิบัติตามให้ได้เหมือนวีรบุรุษของเขา นอกจากนี้การได้เข้ากลุ่มเพื่อนได้แสดงความสามารถจนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เป็นสิ่งที่วัยรุ่นพึงพอใจ
7. ความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง วัยรุ่นเริ่มมีความต้องการที่จะหาเลี้ยงชีพตนเอง ไม่ต้องการเป็นภาระของใคร ต้องการที่จะใช้จ่ายไปตามที่ตนเองปรารถนา และต้องการที่จะพิสูจน์ว่า ตนเองโตเพียงพอที่จะเป็นผู้ใหญ่แล้ว
8. ความต้องการความปลอดภัย ความรู้สึกหวาดระแวงไม่แน่ใจในการเปลี่ยนแปลงของตนเอง เป็นเหตุที่จะทำให้วัยรุ่นเกิดความว้าวุ่นใจ และต้องการความปลอดภัยในการมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่น

ความต้องการที่กล่าวมานี้ จะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นผลักดันวัยรุ่นที่สำคัญ เพราะเขา ย่อมตื่นรนเพื่อให้บรรลุความต้องการนั้น ความต้องการถ้าไม่ได้ตอบสนองก็จะเกิดความคับแค้น ใจหรือความไม่สมหวัง ซึ่งจะหมักหมมเป็นความเคียดแค้นของชีวิต และจะเป็นการผลักดันให้มีการปรับตัว เพื่อที่จะสนองความต้องการนั้น

นอกจากความต้องการดังกล่าวแล้ว "สมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ของสหรัฐอเมริกาได้รวบรวมความต้องการของวัยรุ่นไว้ 10 ประการ เรียกว่า "Ten Imperative of Youth" ดังนี้"

1. ต้องการที่จะรักษาสุขภาพให้สมบูรณ์ เพื่อสนองความต้องการนี้โรงเรียนควร จัดสถานที่เครื่องใช้ให้มุ่งไปในทางส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน
2. ต้องการปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงานให้ดีขึ้น เพื่อจะได้มีส่วนในการ ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภค
3. ต้องการที่จะเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตย เพื่อ จะได้ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสิทธิ ให้เหมาะสมในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน
4. ต้องการที่จะเข้าใจความสำคัญของครอบครัว และปัจจัยต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่ง ความสุขของครอบครัว
5. ต้องการทราบถึงวิธีจ่ายและใช้สิ่งของ ตลอดจนบริการต่าง ๆ อย่างฉลาดคือ ต้องการขบคิดปัญหาทางเศรษฐกิจของตน วัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น วัยรุ่นจึงต้องพบ กับปัญหาเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความต้องการที่จะทราบถึงวิธีที่ดีในการซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ เป็นต้น
6. ต้องการที่จะเข้าใจถึงวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และความเจริญอันสำคัญทาง วิทยาศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน ตลอดจนความจริงต่าง ๆ ตามธรรมชาติ
7. ต้องการที่จะซาบซึ้งในรสแห่งวรรณคดี ดนตรี ศิลปะ และธรรมชาติ คือต้องการ รู้ถึงคุณค่า มองเห็นความงาม และความไพเราะของสิ่งเหล่านั้น
8. ต้องการที่จะมีความสามารถในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างดีและรู้จัก แบ่งสันทนาการส่วนเวลาให้สมดุลกับกิจกรรมต่าง ๆ ของเขา
9. ต้องการที่จะปรับปรุงความเคารพต่อผู้อื่น และมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ และทำงานร่วมกับบุคคลอื่น
10. ต้องการที่จะปรับปรุงความเสมอภาคในการคิดอย่างมีเหตุผลและมีความสามารถ

ในการที่จะแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างชัดเจน สามารถอ่านและฟังได้อย่างเข้าใจ (สุชา จันทน์เอม 2529: 41)

สรุป

ความต้องการของวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ผู้ใหญ่ทุกคนควรทำความเข้าใจโดยไม่มีอคติ แม้ว่าวัยรุ่นต้องการเป็นตัวของตัวเอง ต้องการความอิสระ เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันวัยรุ่นก็มีความลึกลับใจ ไม่แน่ใจใจตนเอง วัยรุ่นจึงต้องการผู้ใหญ่ที่เข้าใจ เพื่อเป็นที่ปรึกษาคอยชี้แนะ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรให้วัยรุ่นได้มีโอกาสได้ตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อที่จะให้วัยรุ่นเจริญขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ นอกจากนี้การเรียนรู้และความต้องการของวัยรุ่นยังช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย

ซึ่งความต้องการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแรงจูงใจที่นำไปสู่การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งทางที่สังคมยอมรับและไม่ยอมรับ พฤติกรรมของวัยรุ่นถูกผลักดันจากแรงขับภายในตนเอง คือ ความคิดต่าง ๆ ความสับสนในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ความต้องการต่าง ๆ ตามความคิดของตนเอง และแรงจูงใจภายนอกคือ การยอมรับความเข้าใจของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเขา

5. ปัญหาของเด็กวัยรุ่น (Adolescent Problems)

วัยรุ่นแต่ละคนที่เข้ามาในสังคมโรงเรียน ย่อมมีสภาพแวดล้อมและบุคลิกที่แตกต่างกัน ความเครียด ความกดดันของบุคคลโดยมากมักมาจากสิ่งเร้าของสภาพแวดล้อม นอกจากนี้วัยรุ่นยังมีลักษณะอารมณ์เหินห่างและมีความคิดรุนแรง จึงมักเกิดการขัดแย้งกับพ่อแม่และบุคคลรอบตัว วัยรุ่นที่มีปัญหาภายในบ้านมักจะออกจากบ้าน และอาจถูกชักจูงในทางที่ไม่ดี เช่น ดิตยา เสพติด เป็นต้น นอกจากนี้วัยรุ่นยังได้คบหากับบุคคลต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสที่จะได้รับอิทธิพลของสิ่งเย้ายวนต่าง ๆ อันอาจทำให้เกิดการผิดพลาดในชีวิตได้ง่าย

วัยรุ่นมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับวัยอื่น เป็นช่วงของการแสวงหาและต้องการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นในการศึกษาจะพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นมีมากมาย เช่น

1. ปัญหาการหนีโรงเรียน

โรงเรียนเป็นสังคมหนึ่งที่วัยรุ่นต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งวัยรุ่นแต่ละคนย่อมมีสภาพแวดล้อมและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงสาเหตุของปัญหาการหนีโรงเรียน

สาเหตุ

1.1 เกิดจากตัวเด็กวัยรุ่นเอง วัยรุ่นที่อ่อนไหวง่ายหากขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ วัยรุ่นจะแสวงหาเพื่อนฝูง และอาจถูกชักจูงได้ง่าย ประกอบกับเด็กอาจชอบสนุกจึงหนีเที่ยว แต่วัยรุ่นบางคนไม่ชอบเรียนอาจเป็นเพราะเข้าใจปัญหาต่ำ เมื่อถูกบังคับจึงหนีโรงเรียน

1.2 สภาพโรงเรียน โรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้เด็กติดโรงเรียนหรือไม่ วัยรุ่นบางคนมีทัศนคติที่ไม่ติดโรงเรียน อาจเป็นเพราะว่า บรรยากาศโรงเรียนไม่ดี ความสัมพันธ์ของครูกับเด็กไม่ดี ครูไม่เป็นมิตรกับเด็ก วิธีสอนของครูน่าเบื่อ กิจกรรมที่ได้รับมอบหมายไม่ทำให้เด็กเกิดความประทับใจ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุให้เด็กวัยรุ่นไม่อยากเรียน

2. ปัญหาการดื่มสุรา

วัยรุ่นไม่ควรดื่มสุราซึ่งเป็นอันตรายกับสุขภาพและชีวิต และจะทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ลืมตัว อาจแสดงออกในสิ่งที่เป็นปัญหาแก่ตนเองและผู้อื่น เช่น เกิดการทะเลาะวิวาท เกิดความประมาททำให้เสียทรัพย์สิน เกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นดื่มสุรา

- 2.1 วัยรุ่นมักเลียนแบบผู้ใหญ่
- 2.2 วัยรุ่นยึดถือค่านิยมผิด ๆ เช่น ถ้าไม่ดื่มเหล้าไม่ใช่ผู้ชาย
- 2.3 ถูกคะยั้นคะยอจากเพื่อนฝูง เมื่อหัดดื่มแล้วเลิกไม่ได้
- 2.4 วัยรุ่นเกิดความคับแค้นและต้องการระบาย

3. ปัญหาการสูบบุหรี่ สาเหตุเกิดจากการสูบบุหรี่ตามเพื่อนฝูง คิดว่าโก้เก๋ คิดว่าการสูบบุหรี่จะดูเป็นผู้ใหญ่ขึ้น

4. ปัญหายาเสพติด

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ความเชื่อมั่น ความต้องการ ตลอดจนความปรารถนาต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรง ขาดความยับยั้งคิด วัยรุ่นที่มีปัญหาหรืออยู่ใน

สภาพแวดล้อมที่ไม่ดี อาจตกเป็นทาสยาเสพติดได้ง่าย ปัญหาเสพติดจึงเป็นเรื่องที่ควรให้ความสนใจ เพราะเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง

สาเหตุ

4.1 ความอ่อนไหวทางจิตใจและอารมณ์ ซึ่งจะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล เช่น อยากทดลอง เพราะเป็นสิ่งที่ไม่เคยทำมาก่อน หรือบางคนต้องการหลีกเลี่ยงจากความทุกข์ทั้งหลายจึงได้เสพยาเสพติด

4.2 เกิดจากถูกชักจูง หลอกล่อ บีบบังคับ

4.3 ขาดความรัก ความเอาใจใส่จากภายในครอบครัว ดังนั้นจึงหาทางออกโดยใช้ยาเสพติด เมื่อเกิดว่าเหว่

4.4 เคยมีโอกาสดูใช้ยาเสพติด จึงต้องดูใช้ยานั้นไปเรื่อย ๆ

4.5 สิ่งแวดล้อม ถือว่ามีอิทธิพลสำคัญอย่างมากในการชักจูงให้ใช้ยาเสพติด

5. ปัญหาการพนัน

หากเราย้อนหลังไปดูในวัยเด็กจะพบว่า การเล่นพนันในวัยเด็กจะมีให้เห็นหลายอย่าง เช่น การเป่ากบ การทอดกบ การหยอดหลุม ฯลฯ ซึ่งเป็นการพนันตามธรรมชาติที่เด็กเล่นได้เอง การพนันของเด็กได้พัฒนาไปจนกระทั่งปัจจุบันมีการเล่นไฮโล ไพ่ หรือเกมพนันที่สามารถพกติดตัวได้ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าใจให้วัยรุ่นหลงระเรีงกับการพนัน จึงเป็นเรื่องที่ควรช่วยกันดูแลเอาใจใส่

สาเหตุ

5.1 จากสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัว บางรายมีฐานะยากจนทำให้เด็กเกิดความขาดแคลน บางรายอยากได้สิ่งของ จึงลักขโมย หรือเล่นเกมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการและติดเป็นนิสัย

5.2 ถูกชักจูงจากเพื่อน หรือเห็นตัวอย่างจากคนใกล้ชิด

6. ปัญหาการทำแท้ง

การทำแท้ง หมายถึง การหยุดหรือยุติการตั้งครรภ์ ปัญหาการทำแท้งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมานาน และยังคงถกเถียงกันต่อไปว่าควรจะให้ เป็นเสรีหรือไม่ ในโลกปัจจุบันการวางแผนครอบครัว การคุมกำเนิด การทำหมัน ได้รับการยอมรับจากสังคมมากกว่าการทำแท้ง

จากสภาพความเป็นจริงนักวิชาการได้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องปัญหาการทำแท้งไว้ว่า ในสังคมไทยเด็กหนุ่มสาวชาวไทยในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงาน กันมากขึ้น (สุชา จันทน์เอม 2517: 85)

สาเหตุ

6.1 สังคมเปลี่ยนแปลงไป เด็กวัยรุ่นขาดที่ปรึกษาทางใจ ขาดความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่

6.2 สิ่งแวดล้อมเต็มไปด้วยสิ่งส่งเสริมทางกามารมณ์ ซึ่งเป็นส่วนผลักดันทำให้เกิดปัญหา^{ขึ้น}มา เช่น สถานอาบอบนวด โรงภาพยนตร์ หนังสือ

6.3 ปัญหาครอบครัว ทำให้วัยรุ่นต้องหาทางออกเพื่อหาคนที่รักและเอาอกเอาใจใส่ตน

6.4 ขาดความรู้ในเรื่องเพศศึกษา

6.5 ความอยากรู้อยากเห็นของวัยรุ่น เป็นความอยากรู้อยากเห็นสิ่งแปลก ๆ โดยเฉพาะในเรื่องเพศ

7. ปัญหาโสเภณีและหญิงบางประเภท

สาเหตุ

7.1 มีฐานะยากจน

7.2 เกิดจากความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ

7.3 สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ถูกบังคับ ถูกหลอกลวง

8. ปัญหาการก่ออาชญากรรม

8.1 การลักขโมย

สาเหตุ

- สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง คนนิยมทางวัตถุมากขึ้น มีการแข่งขัน
โหดทางทรัพย์สิน หากวัยรุ่นที่กำลังเติบโตอยู่ในสังคมลักษณะนี้แต่ขาดกำลังซื้อ หรือเกิด
ความต้องการอยากได้ อาจเลือกใช้วิธีการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยการลักขโมย

- สภาพเศรษฐกิจ ทางบ้านมีฐานะยากจน

- ต้องการเรียกร้องความสนใจ

- เด็กขาดความรัก ย่อมเกิดความต้องการหาสิ่งมาทดแทน

8.2 ปัญหาการทะเลาะวิวาท

สาเหตุ

- การขัดแย้งซึ่งกันและกัน ทำให้ใช้กำลังออกมาก่อนการวิวาท
- เกิดจากการยึดถืออุดมคติ รักศักดิ์ศรีของตนเอง รักหมั่นคณะ
- ขาดความรัก ความเอาใจใส่จากผู้ปกครองและครู
- ขาดความยั้งคิด ชอบกระทำรุนแรง
- สภาวะทางจิตใจผิดปกติ

สาเหตุของการเกิดปัญหาวัยรุ่น

เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ของวัยรุ่นจึงเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น เกิดความกังวลใจ ไม่สบาย หากผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและไม่แสดงความเห็นอกเห็นใจ เด็กวัยรุ่นจะเติบโตในสภาพของวัยรุ่นที่ไม่มีความสุข ไม่พอใจในชีวิตตนเอง อาจเข้ากับคนอื่นไม่ได้

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความเห็นอกเห็นใจจากผู้ใหญ่และผู้ใกล้ชิด พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ต้องเรียนรู้ธรรมชาติ และปัญหาต่าง ๆ ของเด็กวัยรุ่น ควรให้ความรักความเอาใจใส่และวางตัวให้เข้ากับเด็กวัยรุ่นได้ เพื่อให้วัยรุ่นเกิดความไว้วางใจ วัยรุ่นควรมีโอกาสปรึกษาหารือกับผู้ใหญ่ อันจะเป็นการช่วยขจัดปัญหาการเก็บกดอารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ไว้มากและนานเกินไป ซึ่งจะช่วยป้องกันการมีอารมณ์หรือจิตใจผิดปกติได้ และในขณะที่วัยรุ่นมีอารมณ์รุนแรง และมีพฤติกรรมไร้เหตุผล ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องควรทำจิตใจให้เยือกเย็น และทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษา เพื่อช่วยไม่ให้วัยรุ่นตัดสินใจทำสิ่งที่วุ่นวายไร้เหตุผล

สาเหตุของการเกิดปัญหาในวัยรุ่นมีอยู่หลายประการด้วยกัน ได้แก่

1. ปัญหาที่เกิดจากตัวเด็กเอง

สภาพทางร่างกายและเรื่องส่วนตัวของเด็กที่ทำให้เกิดปัญหา เช่น

- การได้รับอาหารไม่เพียงพอกับความต้องการของร่างกายที่กำลังเจริญ

เติบโต ทำให้มีอารมณ์หงุดหงิด

- การมีร่างกายไม่แข็งแรง มีผลกระทบไปถึงพัฒนาการอื่น ๆ คือ อารมณ์

สติปัญญา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เป็นปัญหาในการเข้าสังคม

- ความพิการหรือความบกพร่องทางบุคลิกภาพ ทำให้วัยรุ่นเกิดปมด้อยและสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้

- ความกดดันและความผิดปกติของอารมณ์ เป็นสาเหตุของการก่อคดีหรือกระทำผิดอื่น ๆ

2. ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 บ้าน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญของวัยรุ่น เป็นสถาบันแรกที่ได้ฝึกอบรมเด็ก ความเป็นอยู่ทางบ้านมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของวัยรุ่นมาก เช่น หากทางบ้านมีฐานะยากจน หรือมีเงินแต่ไม่ได้ใช้จ่ายตามควร วัยรุ่นอาจอยากมีความสุขสบายเหมือนคนอื่น เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองอาจเกิดปมด้อยและหาทางออกในทางที่ผิด หรือบางครั้งก็ใช้เงินฟุ่มเฟือย วัยรุ่นอาจติดเป็นนิสัยกลายเป็นคนสุรุษสุร่าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากความรู้สึกบีบคั้นทางจิตใจของวัยรุ่นจากทางบ้านอีกหลายประการ เช่น

- สภาพครอบครัวยุ่งเหยิง พ่อแม่ไม่ปรองดอง ทะเลาะวิวาทกันในครอบครัว

- ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่แยกทางกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นดังได้กล่าวมาแล้ว ทำให้วัยรุ่นขาดแบบแผนที่ดีในการยึดถือเป็นแบบอย่าง และทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาได้

2.2 โรงเรียนและครู

ครูจะมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก วัยรุ่นบางคนไม่เกรงกลัวพ่อแม่แต่จะเกรงใจครู อยากให้ครูรัก ดังนั้นจึงพยายามเอาใจครู หากครูเรียนรู้จิตวิทยาวัยรุ่นบ้าง จะช่วยแก้ปัญหาวัยรุ่นได้มาก นอกจากนี้สถานที่ตั้งของโรงเรียน หากอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม วัยรุ่นจะมีโอกาสถูกชักนำไปในทางเสื่อมเสียได้

2.3 เพื่อน

เพื่อนมีความหมายต่อบุคคลในวัยนี้มาก จะพบว่าเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้ การทำตามค่านิยมของกลุ่มในทางที่ผิด เป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำผิดในวัยรุ่น วัยรุ่นมักถือว่า การเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นหากวัยรุ่นได้เพื่อนที่ดีก็จะประพฤติดี ในทางตรงกันข้ามหากได้เพื่อนไม่ดีก็จะทำให้วัยรุ่นประพฤติตนไปในทางที่ไม่ดีไปด้วยเช่นกัน